

Innspill til stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning

1. Styrets viktigste utfordringer for å fremme kvalitet i utdanningen, og vurdering av foreslåtte faktorer for god utdanningskvalitet

Kvaliteten i høyere norsk kunstutdanning er generelt sett høy. Inntaksnivået er stabilt høyt, studiegjennomføringen er god, studentene fremstår som motiverte og målrettede, og våre ansatte har sterk tilknytning til yrkesfeltet.

NMH føyer seg naturlig inn i dette bilde. Som vitenskapelig høgskole innen musikk ligger vår styrke i balansen mellom spesialisering og bredde. Virksomheten omfatter utdanning, forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid i et mangfold av tradisjoner, men med tilhørighet til et felles fagområde. Våre studenter nyter godt av dette samspillet samt nærheten til de viktigste praksisfeltene i norsk musikkliv.

Den største utfordringen for videre kvalitetsutvikling av våre utdanninger er mangelfull rekruttering av norske talenter. En av årsaken til dette synes å være manglende kvalitet og koordinering av arbeidet med talentutvikling i grunnopplæring og i kulturskolene.

Det er i lite rom for instrumentalopplæring innenfor grunnskolens musikkfag. Den videregående skoles musikk, dans og dramalinjer utmerker seg ikke som rekrutteringsarena til høyere utdanning, og de kommunale kulturskolene har vist liten evne til å gi et fordypningstilbud til særlig begavede talenter. Ingen av disse gir talenter anledning til å prioritere den mengdetrening som er nødvendig for å oppnå et tilstrekkelig høyt instrumentalt og kunstnerisk nivå.

Vi ser med bekymring på at veikartet til økt kvalitet i høyere utdanning ikke omfatter samarbeidet med grunnopplæringen. Vi etterlyser formaliserte arenaer for samspillet mellom disse nivåene, og en langt mer forpliktende samhandling.

Få tiltak vil ha større langsiktig betydning for kvaliteten i høyere utdanning enn dette.

Kommentar til faktorer for utdanningskvalitet:

Vi må ha høye ambisjoner på vegne av studentene

NMH har som mål å sikre utviklingen av studentens selvstendighet og kunstneriske identitet.

I denne målsettingen ligger klare forventninger til både studenter og institusjonen om å sette høye mål og strekke seg etter dem. Høye ambisjoner på studentenes vegne er allerede en naturlig og vesentlig kvalitetsfaktor for NMHs ansatte.

For oss fremstår derfor overskriften som opplagt og lite presis. Det bør være unødvendig å minne høyere utdanningsinstitusjoner om en så sentral del av samfunnsoppdraget, men vi støtter intensjonen om å uttrykke oppdraget tydeligere. Det er naturlig å forvente at hver institusjon skal konkretisere ambisjonsnivået for sine studenter som del av arbeidet med

årsplan og årsrapport. En slik konkretisering vil bidra til å løfte formuleringen frem som en reell kvalitetsfaktor.

Vi vil også anføre at sektoren i sterkere grad må legge et internasjonalt nivå til grunn for vurdering av norsk utdanningskvalitet. Økt internasjonalt samarbeid og større studentmobilitet vil med stor sannsynlighet gjøre en slik utvikling nødvendig.

Vi må tilby aktiviserende og varierte læringsformer

Vi støtter intensjonen om nytenkning og fornyelse av læringsformer i høyere utdanning, men tillater oss å problematisere formuleringen noe. Begrepet *aktiviserende læringsformer* sikter til et legitimt ønske om å øke studentenes engasjement og motivasjon, men fremstår i denne sammenheng paradoksalt nok som passiverende. Hvis høyere utdanning skal ta sikte på å forberede studenten til et fremtidig arbeidsliv, er det avgjørende at studenten *selv* må være ansvarlig for egen læring. Det er verken institusjonens eller underviserens primær oppgave å skulle aktivisere studenten.

Utdanningens fremste mål er å utvikle studentens evne til å oppsøke, vurdere og bruke kunnskap på en kritisk og effektiv måte. Undervisningen må derfor ta utgangspunkt i læringsformer som oppfattes som relevante og praksisnære. Den bør legge til rette for at tilstrekkelig antall kilder er tilgjengelige, og at rammene fremmer den form for *involverende* oppdagelsesprosesser som kjennetegner god læring.

Vi foreslår derfor at ambisjonen formuleres slik: *Vi må tilby varierte og involverende læringsformer*

Vi må skape en kvalitetskultur og en tydelig utdanningsledelse

Vi støtter at begrepene kvalitetskultur og utdanningsledelse løftes frem som kvalitetsfaktorer i høyere utdanning. Det er viktig å presisere at faktorene er gjensidig avhengige av hverandre: en kvalitetskultur oppstår som resultat av langsiktige og vellykkede valg på ulike nivåer av ledelse.

Det er avgjørende for utviklingen av kvalitet at fagmiljøer opplever innflytelse og eierskap til sine utdanningsprogram. En utdanningsledelse som bygger opp om dette vil også oppnå å bygge opp medvirkning og involvering. I tillegg forutsetter utvikling av god utdanningskvalitet og utdanningsledelse et godt samspill mellom faglige og studieadministrative kompetanser. Det er vesentlig at begge kompetanser anerkjennes ved utvikling av utdanningsledelse.

Det er en naturlig forbindelse mellom kvalitet i høyere utdanning og kvalitet i grunnopplæringen. For kunstfagene er det helt avgjørende at disse sees i sammenheng. Vi imøteser derfor at det også legges til rette for en kvalitetskultur i grunnopplæringen, med særlig henblikk på mulighet for tidlig spesialisering av talenter i alle fag. Dette vil etter vår mening være en helt avgjørende kvalitetsfaktor i fremtidig høyere utdanning.

Vi må integrere studentene i det akademiske fellesskapet

Vi støtter ambisjonen om tettere integrering av studenter i institusjonens faglige virksomhet, men ambisjonen avhenger av at begrepet akademisk fellesskap defineres tydeligere. Det krever også at studentenes plass i kunnskapsutviklingens kretsløp tydeliggjøres.

Det akademiske fellesskapet er mer enn kollegiet av faglig ansatte ved institusjonen. Oppbygging av sterke og verdensledende fagmiljøer må ta utgangspunkt i et ønske om

samhandling mellom komplementære kompetanser. I et slikt perspektiv må også studentene forstås som en faglig ressurs for et sterkt fagmiljø. Videre innebærer Integrering også sosialisering inn i fagområdets diskurser, tradisjoner og verdier. Det er derfor like viktig at studenter integreres gjennom undervisning, pedagogisk og faglig utviklingsarbeid som gjennom institusjonens forskningsprosjekter.

Vi må sikre samspill med arbeidslivet

Ambisjonen forutsetter at arbeidslivet både ønsker og aktivt støtter opp om et slikt samspill. Den forutsetter også at tilstrekkelig effektive insentiver er på plass, både for institusjonen, for studenten og ikke minst for aktørene i arbeidslivet. Eksempler på slike insentiver kan være praksisplasser, lærlingordninger, mulighet for organisert yrkespraksis i studietiden, tilskudd til etter- og videreutdanning, m.fl

Det er ikke gitt at ordningen med obligatoriske Råd for samarbeid med arbeidslivet er den beste måten å ivareta samspillet med arbeidslivet. Det kan være viktigere at arbeidslivet er representert i organer med ansvar for utvikling av studietilbudet, og som står i nær kontakt med undervisningen. NMH har nylig gjennomgått sin strategi for samarbeid med arbeidslivet, og gjennomfører fra kommende studieår forsøksordninger med slik representasjon. Vi vil ta til orde for at ordningen med RSA gjøres mer fleksibel og bedre tilpasset fagområdets egenart.

Innspill til kvalitetsfaktorer:

NMH støtter forståelsen av kvalitet som fremkommer av faktorene i bestillingen, med følgende presiseringer:

- Vi tar til orde for å bruke begrepet ”involverende læringsformer” fremfor ”aktiviserende læringsformer”
- Vi foreslår at ordningen med RSA gjøres mer fleksibel og bedre tilpasset fagområdets egenart.
- Vi foreslår at listen over kvalitetsfaktorer utvides med følgende ambisjon: *Vi må styrke samspillet mellom høyere utdanning og grunnopplæringen*

2. Ambisjoner på studentenes vegne og oppfølging av kvalitet i studieprogrammer

NMHs strategiske plan for 2015-2025 er tuftet på tydelige ambisjoner på studentenes vegne.

En av strategiens visjoner er å "sette utviklingen av studentens selvstendighet og kunstneriske identitet i front". Denne visjonen er støttet opp av konkrete ambisjoner som tydeliggjør forventningene til både studenter og til institusjonen. I tråd med disse ambisjonene forventes det

- at undervisningen ved NMH skal kjennetegnes av kvalitet og faglig fornyelse.
- at lærings- og vurderingsformer sikrer læringsutbytte på høyt nivå.
- at studenten skal sette mål for egen utvikling og stimuleres til å tydeliggjøre sin kunstnerisk identitet gjennom kritisk refleksjon
- at studieporteføljen er tilpasset et musikkliv i endring
- at NMHs studenter kombinerer ivaretagelse av kulturarven med å være i front av den kunstneriske, faglige og teknologiske utviklingen.
- at NMHs studietilbud skal gi både grunnleggende musikkfaglig kompetanse og mulighet for individuelle spesialiseringer.
- at NMH skal styrke rekrutteringen til høyere musikkutdanning gjennom samarbeid med aktørene i den kulturelle grunnmuren
- at NMH skal legge til rette for å rekruttere studenter med et mangfold av kunstneriske og kulturelle referanser.

Disse ambisjonene følges opp gjennom årlige tiltak i sentrale og lokale årsplan.

Oppfølging av studieprogrammer og fagområder er nedfelt i NMHs system for sikring og utvikling av utdanningskvalitet (nmh.no). Systemet fanger opp tilbakemeldinger om kvaliteten av faglig innhold og formidling på emne- og programnivå. Årlige studentevalueringer bidrar til å avdekke eventuelle tendenser til sviktende undervisningskvalitet. Systemet beskriver også prosedyrer for hvordan slike funn skal følges opp, herunder anbefaling om tiltak. Når undervisning i et hovedemne scorer lavere enn 4 (av 5), forventes eksempelvis ansvarlig fagseksjonsleder foreslå og iverksette tiltak. Tilsvarende gjelder for et støtteemne som oppnår lavere score enn 3,5 (av 5). Prosessen er veletablert og godt forankret i institusjonen, og fører i de aller fleste tilfeller til konkrete, målbare forbedringer ved nye studentevalueringer.

Kvalitetssikringssystemet omfatter samtlige studieprogram ved NMH. Det ansvarliggjør alle ledd i utdanningsforløpet, fra undervisere, studiekoordinatorer og fagseksjonsledere til programutvalg og studieutvalg. Arbeidet munner ut i en årlig rapport til styret.

Vi erfarer likevel, på tross av velfungerende rutiner og høy grad av studenttilfredshet, at utvikling av utdanningskvalitet er en langsiktig og kontinuerlig prosess. Forståelsen av hva som utgjør god utdanning er ikke fastlåst, og påvirkes fortløpende av endringer i studentpopulasjonen, av behovene i arbeidslivet, og av ansattes økende kompetanse. God utdanningskvalitet måles i evnen til å omsette denne dynamikken i gode læringsprosesser.

Innspill og anbefalinger

NMH støtter at studentenes ambisjoner og forventninger blir en førende premis i arbeidet med stortingsmeldingen, og tar til orde for en forståelse av kvalitet preget av studentenes perspektiv.

3. Samarbeid og allianser som fremmer kvalitet.

NMH har utstrakt samarbeid med alle aktører innen norsk musikkutdanning. Samarbeidet reguleres dels gjennom felles UHR-organer som Råd for utøvende utdanning (RUM), Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid (NRKU) og Nasjonalt fagråd for musikkutdanning (NFM), dels gjennom fellesoppgaver som Program for kunstnerisk utviklingsarbeid (PKU) og gjennom felles deltakelse i internasjonale nettverk som Association of Nordic Music Academies (ANMA) og Association of European Conservatoires (AEC).

Mye av dette samarbeidet tar utgangspunkt i en felles ambisjon om å styrke kvaliteten av norsk musikkutdanning. Det er nasjonal enighet om at en slik utvikling er tett knyttet til behovet for bedre *arbeidsdeling* og mer effektiv *koordinering*.

I denne sammenheng omfatter arbeidsdeling spørsmål knyttet til *rekruttering*, *dimensjonering* og *profilering*, som følger:

- *Rekruttering* forstås som summen av faktorer som innvirker på grunnlaget for fremtidig opptak til høyere utdanning, herunder kvalitet og omfang av instrumentalundervisning for barn og unge, ivaretagelse av kunstnerisk og kulturell diversitet, forventet økning i antall internasjonale søkere samt den demografiske utviklingen i det norske samfunn.
- *Dimensjonering* forstås dels som regulering av den antall studieplasser i lys av rekrutteringspotensialet og arbeidsmarkedets behov, og dels som grunnlaget for å utvikle fagmiljøer med tilstrekkelig kompetanse ved hver institusjon.
- *Profilering* forstås som tydeliggjøring av institusjonenes styrker og svakheter, deres unike bidrag til musikkutdanningen regionalt og nasjonalt, samt fordelingen av særskilte ansvarsoppgaver på en strategisk og effektiv måte.

På tilsvarende måte omfatter begrepet koordinering behovet for å utvikle transparente og samordnede prosedyrer innen kvalitetssikring, studieopptak, eksamenskrav, kompetansevurdering m.fl, samt etablere felles faglige standarder for innhold og nivå i grunnleggende (og dermed ekvivalente/utvekslingsbare) komponenter av studietilbudet. Både norske og utenlandske studenter har en berettiget forventning om at kvaliteten ved våre utdanninger er sammenlignbar hva gjelder disse faktorene, og at den forholder seg til et internasjonalt nivå.

Internasjonalt samarbeid

Kunstområdet er i sitt vesen internasjonalt. Det ligger i kunstfagernes natur å orientere seg utover nasjonale grenser, og også norske utøvere har til alle tider søkt seg til utlandet for å hente inspirasjon og utfordringer. Ny teknologi, nye medier og et stadig mer globalisert samfunn gjør at kunstutdanningen i dag mer enn noensinne har behov for å styrke kontakten med utenlandske miljøer.

Deltakelse i internasjonale nettverk spiller derfor en viktig rolle i NMHs forståelse av utdanningskvalitet. Gjennom nettverkene skaper vi allianser og partnerskap som gir en mer forpliktende involvering enn den som ligger i rene utvekslingsavtaler. Vi får tilgang til kritiske venner som hjelper oss å forstå styrker og svakheter i vårt studietilbud og gir oss mulighet til å kalibrere utdanningsnivået etter internasjonalt målestokk.

Prioritering av disse partnerskapene følger en nivådelt strategi, alt etter graden av institusjonell forpliktelse:

- I sin enkleste form er internasjonalt samarbeid resultat av individuelle initiativ fra ansatte eller studenter. Initiativet kan føre til mer omfattende institusjonell utveksling og reguleres vanligvis gjennom bilaterale avtaler. (nivå 1)
- I et mer forpliktende samarbeid vil institusjonene allerede ha etablert tilstrekkelig faglig tillit til å kunne inngå mer langsiktige allianser. På dette nivået utvikles kompetanse blant annet gjennom gjensidig studieplanutvikling, systematisk utveksling av forskere og sensorer samt felles deltakelse i internasjonale prosjekter. (nivå 2)
- I sin mest forpliktende form innebærer samarbeidet at institusjonene bygger opp en langsiktig relasjon basert på felles verdier og komplementære profiler. I tillegg til samarbeidsformene ovenfor åpner dette nivået for utvikling av fellesgrader og -programmer, felles søknader om forsknings- og utviklingsprosjekter, tiltak for internasjonal kompetanseutvikling, langtidsutveksling av stipendiater og andre ansatte samt deltakelse i strategiske nettverk. (nivå 3)

Alle nivåene bidrar til gjensidig bevisstgjøring av utdanningskvalitet. Alle samarbeidsformene tilfører verdifull kunnskap på individuelt og institusjonelt nivå. Alle initiativene krever en investering, men utbyttet øker i takt med graden av forpliktelse og langsiktighet.

For en spesialisert institusjon som NMH, med nasjonalt ansvar for et internasjonalt fagområde, er det helt avgjørende å pleie tette allianser med ledende miljøer utenfor Norge. Det er kun slik vi sikrer studentene en relevant utdanning som "setter utvikling av studentens selvstendighet og kunstnerisk identitet i front" (Strategisk plan 2015-2015).

Som følge av dette, har NMH ambisjon om betydelig økning av studentmobilitet. Vi mener at utenlandsopphold på ett semester eller mer bør være normalen i et bachelorstudium, og legger til rette for det i våre studieplaner. Vi ser også at kombinasjoner av norske bachelorgrad og utenlandsk mastergrad eller omvendt, er en verdifull form for studentmobilitet. Utviklingen av internasjonale nettverk er et naturlig element av denne strategien.

Innspill og anbefalinger

Vi støtter ambisjonen om å styrke kvaliteten i høyere utdanning gjennom nasjonalt samarbeid. Vi viser til den pågående SAK-prosessen i regi av Rådet for utøvende musikkutdanning (RUM) og til behovet for økt arbeidsdeling og koordinering innen fagområdet. Vi vil også peke på at dette behovet er uavhengig av fremtidig struktur og må løses gjennom andre, overinstitusjonelle virkemidler.

Vi støtter videreføring av mobilitetskomponenten i ny finansieringsmodell og foreslår at den bør tillegges enda større vekt. Vi vil også anbefale at departementet etterlyser tydelige og ambisiøse mål for internasjonalisering av utdanningen ved hver institusjon og knytter insentivordninger til disse.

4. Strategiske grep som forbereder studentene på et arbeidsliv i kontinuerlig omstilling

Arbeidsmarkedet for musikkstudenter er i rask endring. Fra et oversiktlig og hovedsakelig nasjonalt marked preget av kjente arenaer, få aktører og tilstrekkelig mange oppgaver, har musikklivet på kort tid utviklet seg til et komplekst og omskiftelig samfunn i stadig bevegelse mellom lokale og globale perspektiver. Arenaene blir stadig større, aktørene stadig flere, og arbeidsoppgavene krever evne til stadig raskere omstilling.

I dette scenarioet må utdanningsinstitusjonene stå klar med et differensiert tilbud som treffer en ny etterspørsel. NMHs viktigste grep for å sikre et slikt tilbud er:

- prioritere CEMPE som arena for innovasjon og utprøving
- gi studentene rom for å etablere eksterne, praksisnære prosjekter
- dreie kontakt med arbeidslivet fra representasjon til samhandling
- rekruttere studentgrupper med ulike kunstneriske og kulturelle referanser

Innovasjon og utprøving

CEMPE (Centre of Excellence in Music Performance Education) er et Senter for fremragende utdanning opprettet i 2014 med finansiering fra NOKUT. Formålet er å *utdanne fremragende musikere i et globalisert musikkliv i rask endring*. Senteret fungerer som laboratorium for utprøving av nye pedagogiske arbeidsformer med sikte på å avdekke og forsterke faktorene som gjør at studentene lykkes i møtet med arbeidslivet. Resultatene fases gradvis inn i NMHs utdanninger og bidrar slik til den langsiktige utviklingen av utdanningskvaliteten ved hele institusjonen.

To av senterets prosjekter er knyttet spesifikt til samarbeidet med arbeidslivet:

- *Praksis i musikklivet* har som mål å styrke og utvide NMHs nettverk for praksismuligheter i det profesjonelle arbeidslivet gjennom samarbeid med orkestre, operaer, konsertarrangører, festivaler og andre utdanningsinstitusjoner, for å gi studentene realistiske arbeidserfaringer innenfor relevante yrkesområder.
- *Frilanskarriere* har som mål å utvikle studiemoduler som gir studentene en kunnskapsbase for en frilanskarriere hvor de er sine egne managere, samt hjelpe studentene til å utvikle nettverk og stimulere til innovative ideer og prosjekter for å kunne møte nye publikumsgrupper på nye arenaer.

Studentaktive arenaer

Det har lenge vært en pedagogisk strategi ved NMH å la studentene etablere egne, praksisnære læringsarenaer i form av semi-profesjonelle studentensembler. I likhet med praksismulighetene utviklet i CEMPE, har disse ensemblene også som mål å gi realistisk arbeidserfaring. De skiller seg derimot ved å være initiert og organisert av studentene selv, ofte uten annen bistand fra institusjonen enn tilbud om veiledning samt tilgang på lokaler og utstyr. (For en nærmere beskrivelse av noen ensembler se punkt 7, *Utdanningsopplegg med høy kvalitet*)

Modellen er en naturlig konsekvens av den strategiske ambisjonen om å fremme studentens selvstendighet og kunstneriske identitet. Pedagogisk tar den utgangspunkt i en problembasert læringsform som er innarbeidet praksis innen jazz og folkemusikkstudiet.

Samhandling med arbeidslivet

NMH har over lang tid utviklet et nært og fruktbart forhold til det profesjonelle musikklivet. Gjennom samarbeidsavtaler og samarbeidsprosjekter med sentrale aktører,

og en voksende portefølje av praksisavtaler med store kulturinstitusjoner, er det grunn til å påstå at partene har god mulighet til dialog. I tillegg er et flertall av NMHs fagpersonale fortsatt aktive som profesjonelle utøvere, og slik sett like representative for yrkesfeltets som for utdanningens synspunkter.

Med bakgrunn i dette omfattende samarbeidsbildet, har styret nylig vedtatt en ny organisering av Rådet for samarbeid med arbeidslivet (RSA). Den nye strukturen innebærer en dreining fra formell arbeidslivrepresentasjon til aktiv involvering av alle NMHs samarbeidspartnere i musikklivet. Vi har en langsiktig ambisjon om å supplere denne modellen med eksterne representanter fra arbeidslivet i alle relevante programutvalg og studieutvalg.

Rekruttering av nye studenter

NMHs strategiske plan 2015-2015 beskriver en ambisjon om å ”rekruttere nye studentgrupper med ulike kunstneriske og kulturelle referanser”. Det er en ambisjon med vidtrekkende konsekvenser for forståelsen av vår virksomhet. Den fordrer blant annet at musikkutdanningen ikke bare forholder seg til *ett*, men til *flere* arbeidsmarkeder.

Ambisjonen innebærer også at rekrutteringen må skje på andre måter enn i dag, med andre virkemidler og i andre kanaler. Blant de potensielle målgruppene er

- studenter med annen etnisk bakgrunn innenfor det norske samfunnet
- studenter med annet estetisk ståsted, eller med bakgrunn i andre sjangre enn hva dagens utdanningstilbud omfatter
- studenter med annen demografisk eller geografisk bakgrunn, inkludert studenter fra deler av verden vi ikke når ut til i dag

Hver av disse gruppene reiser spørsmål om dagens studietilbud er velegnet og tilstrekkelig fleksibelt. De reiser også spørsmål om dagens organisering, med campusbaserte heltidsstudenter og en flerårig gradsstruktur, er tilpasset det fremtidige musikklivets profesjonelle behov.

Innspill og anbefalinger

- Erstatte dagens RSA med deltakelse av arbeidslivsrepresentanter i relevante utdanningsorganer

5. Tiltak for å øke gjennomføring og redusere frafallet i høyere utdanning, tatt i betraktning en stadig mer sammensatt studentgruppe?

NMH har en tilfredsstillende studiegjennomføring og en høy studiepoengproduksjon. Gjennomføringsgraden på normert tid er imidlertid ikke tilstrekkelig god. Det er grunn til å undersøke forstå mer om hvorfor studenter ikke gjennomfører studiene i tide, og hvorfor noen få velger å ikke fullføre dem overhode.

Årsakene til forsinkelser og frafall er sammensatte, og krever en nyansert forståelse av samspillet mellom ubeslektede faktorer. Som ledd i NMHs system for kvalitetssikring er det nylig gjennomført en analyse av for å avdekke hvilke faktorer som gjør seg sterkest gjeldende.

Undersøkelsen viser at det verken finnes én hovedårsak til problemet, heller ikke ett knippe med tiltak som raskt vil bedre statistikken. Den bekrefter vår antakelse om at flertallet av NMHs studenter fullfører påbegynt grader, om enn noe senere enn planlagt, og at en betydelig del av frafallet skyldes studentenes attraktivitet i arbeidsmarkedet. Svært få studenter faller ut av studiene på grunn av motivasjon eller manglende egnethet, men det forekommer at studenter ønsker å prioritere en mindre usikker karrierevei etter påbegynt musikkutdanning. At denne gruppen, i møtet med musikkfagets krav til dedikasjon og selvdisiplin velger å satse på annen utdanning, bør ikke betraktes som et samfunnsøkonomisk problem. Det er snarere et tegn på sunn fornuft.

Studenter som bruker lengre enn normert tid på å fullføre studiene oppgir oftest behov for til kunstnerisk modning som begrunnelse. Andre oppgir lønnet arbeid eller stor aktivitet på frilansmarkedet. En tredje gruppe prioriterer eksamen i sitt hovedemne men henger igjen på andre områder, oftest i mindre emner med få studiepoeng. Alt i alt tegner dette et bilde av bevisste utsettelse preget av faglige prioriteringer, ikke av sviktende kvalitet.

Denne bevisstheten er på mange måter karakteristisk for motiverte studenter som har forberedt seg systematisk til høyere utdanning, og som møter til studiestart med høy motivasjon og god forståelse av studiets forventninger. Å finne frem til slike studenter krever imidlertid en helhetlig vurdering av søkere basert på mer enn et karakterkort fra videregående skole.

Kunstutdanningene har lang erfaring med kombinasjonen av praktiske og teoretiske prøver, intervjuer og motivasjonsbrev som grunnlag for opptak. Sammen gir dette et bredt og treffsikkert grunnlag for opptak av studenter som er både egnet og motiverte for sine valgte studier. Vi vil anbefale at tilsvarende prosedyrer tas i bruk i øvrige deler av høyere utdanning, og er overbevist om at merkostnaden ved dette veies opp av gevinstene av et mer treffsikkert opptak og av lavere frafall.

Innspill og anbefalinger

Kandidatkomponenten som er foreslått i ny finansieringsmodell for høyere utdanning er et treffsikkert tiltak for å bedre gjennomføringen innen høyere utdanning.

Vi anbefaler at opptak til høyere utdanning i større grad bygger på en helhetlig vurdering av søkerens kompetanse og egnethet. Dagens karakterbaserte ordning bør suppleres med elementer som intervju, motivasjonsbrev og fagspesifikke opptaksprøver.

6. Tiltak for å styrke undervisningskompetansen til de ansatte

Undervisningskompetansen blant NMHs ansatte er i utgangspunktet høy. Formidling er en naturlig og ettertraktet egenskap ved fagområdet, ikke bare i selve kunstutøvelsen men også gjennom av instruksjon, veiledning og undervisning.

Kompetansen vektlegges allerede tydelig ved rekruttering og merittering. Praktisk-pedagogisk erfaring sidestilles med formelle faglige kvalifikasjoner ved ansettelser. Prøveundervisning og resultater av pedagogisk virksomhet tillegges betydelig vekt ved tilsetninger og opprykk.

Det gis tilbud om høgskolepedagogisk basiskurs til alle nyansatte som mangler formelle pedagogiske kvalifikasjoner. Tilbudet får meget positive tilbakemeldinger og har etablert seg som naturlig praksis gjennom mange år. Vi har likefullt ambisjoner om å styrke undervisningskompetansen blant våre ansatte ytterligere. Et utvidet, meritterende påbygningskurs er under planlegging.

Vi vil i denne sammenheng også trekke frem alle pågående utviklingsprosjekter i regi av CEMPE. Mange av disse retter søkelyset mot deltakernes undervisningspraksis, og forventes gi vesentlige kompetansebidrag til institusjonen og sektoren som helhet.

7. Utdanningstilbud med særlig god kvalitet eller gode

NMH kan vise til flere eksempler av utdanningstilbud med særlig høy kvalitet. Det er neppe overraskende ved en så spesialisert institusjon, og med et fagområde som nærmest lever av sin evne til formidling. Mange av eksemplene er knyttet til eksepsjonelle hovedinstrumentlærere som, gjennom en kombinasjon av sterk kunstnerisk praksis og tett individuell oppfølging, har bidratt til å forløse sine studenters kunstneriske potensiale og lagt grunnlaget til utallige profesjonelle karrierer.

Andre eksempler handler om studieopplegg der flere lærere samarbeider på tvers av sine fagområder, med sikte på å utsette studentene for komplementære innfallsvinkler til et bestemt verk. Et særlig vellykket eksempel på dette omhandler organisering av emnet kammermusikk i det utøvende bachelorstudiet, der hovedinstrumentlærer, akkompagnatør, kammermusikk lærer og gehørlærer inngår i et team, og arbeider sammen med studentene rundt innstuderingen av et verk, slik at de tekniske, teoretiske og kunstneriske aspektene av repertoaret belyses parallelt av ulike fagfelt.

I denne sammenheng vil vi likevel trekke frem NMHs modell for opprettelse, utvikling og drift av semiprofesjonelle studentensembler. Modellen er utviklet som konsekvens av studentenes naturlige innlemmelse i det profesjonelle musikklivet gjennom studietiden. I en tidlig fase har modellen ført til etableringen av ensembler som Det norske kammerorkesteret, Oslo Sinfonietta, Ensemble Ernst, Majorstuen, m.fl. Et flertall av disse er videreført etter studietiden som selvstendige, profesjonelle ensembler i det øverste sjiktet av norsk musikkliv.

I nyere tid har denne forståelsen av NMH som *ensemble-inkubator* blitt tydeliggjort og systematisert som en del av valgmenstilbudet. Samarbeidsavtaler mellom institusjonen og studentensemblerne regulerer studiepoengproduksjon samt eventuelle bidrag fra institusjonen i form av utstyr, lokaler, bibliotekstjenester eller administrative støtte. Høgskolens lærere trekkes normalt inn i prosjekter som medspillere, instruktører eller mentorer, men utelukkende på studentenes eget initiativ.

Blant ensemblerne modellen har fostret frem vil vi fremheve [Ensemble Allegria](#), etablert av strykere ved masterstudiet i klassisk utøving og på få år utviklet til et profesjonelt kammerorkester med internasjonal virksomhet. Ensemblet mottok i 2012 Statoils talentpris og fra 2013 støtte fra Norsk kulturråds støtteordning for musikkensembler. Ensemblet er fortsatt tilknyttet NMH, nå med status som *alumniensemble*.

Et tilsvarende prosjekt er [Christiania Blåseensemble](#), etablert av studenter ved det musikkpedagogiske bachelorstudiet som supplement til høgskolens symfoniorkester. Ensemblet spesialiserer seg ny repertoar for janitsjarkorps og har siden 2008 etablert seg i toppsjiktet av norsk korpsbevegelse med gjentatte førsteplasser i Elitedivisjonen av NM i Janitsjar samt tredjeplass i årets European Championship for Wind Orchestras. At ensemblet årlig fronter Smestad skoles barnetog ned Karl Johans gate er ikke bare et sjarmerende trekk, men også et tegn på deres engasjement for korpsbevegelsen og på forbillidlig forståelse for verdien av synlighet.

Inkubatormodellen er ikke forbeholdt klassiske studenter. Den regnes tvert imot som etablert praksis av høgskolens studenter innen jazz og folkemusikk. Disse studentene etablerer i løpet av bachelorstudiets første uker samspillkonstellasjoner som utvikler seg til å bli formative elementer i utviklingen av deres kunstneriske karrierer. I mange tilfeller skifter disse konstellasjonene form i takt med studieprogresjonen, men et betydelig antall av studentene fullfører bachelorstudiet som frontperson eller deltaker i ett eller flere

profesjonelle band. Som konsekvens av dette arrangeres jazzseksjonen en årlig, offentlig eksamensfestival på Victoria Nasjonale Jazzscene i Oslo. Der fremstiller studentene seg ikke primært for sensorenes faglige vurdering, men for de godt vante stamgjestenes langt skarpere og nådeløse ekspertblikk.

Det er vår erfaring at studentdrevne ensembler skaper er naturlig og effektiv læringsarena, koblet til arbeidslivet på måte som sikrer læringsmålenes intensjon langt utover tradisjonell undervisning kan gjøre. Det er en innovativ men også utfordrende måte å organisere høyere musikkutdanning, en selvstendigjøring av studenten som krever vilje til å justere vedtatte planer og til å finstille institusjonens kjernekompetanse.

Sviktende kvalitet

Det finnes knapt eksempler på studietilbud som ikke fra tid til annen får tilbakemelding om sviktende kvalitet. Ved NMH gjelder de aller fleste slike tilbakemeldinger enkeltemner innenfor studieprogram, men også hele studieprogram er gjenstand for negative studentevalueringer.

Der enkeltemner vurderes å ha sviktende kvalitet spores årsakene ofte tilbake til noen få, velkjente faktorer. Blant disse finner vi manglende sammenheng mellom emnet og studieprogram, manglende opplevelse av faglig relevans og ubalanse mellom arbeidskrav og studiepoenguttelling. En sjelden gang skyldes tilbakemeldingene mangelfull undervisning, som regel i en kombinasjon av sviktende formidlingskompetanse hos faglæreren eller mangelfull koordinering mellom ulike lærere i samme fag.

Årsakene er mer sammensatte, og dermed vanskeligere å avdekke, hvis den sviktende kvaliteten vurderes til å gjelde et helt studieprogram. Også her er studentens opplevelse av manglende sammenheng mellom helhet og enkeltelementer en vanlig forklaring. Likeså manglende koordinering mellom ansvarlige faglærere og ubalanse mellom kompetansemål arbeidskrav og vurderingsform.

Håndtering av sviktende kvalitet er en systematisk og kontinuerlig del av institusjonens arbeid med kvalitetssikring av studietilbudet. For en nærmere beskrivelse av NMHs system for kvalitetssikring, se kommentarene under punkt 2, eller på nmh.no

Innspill og anbefalinger

- Oppmuntre bruk av problembasert læring (PBL) og inkubatormodeller i flere utdanninger
- Stimulere kreative og innovative utdanningsmodeller gjennom insentiver, synliggjøring og spredning av *good practices*, både gjennom SFU-ordningen og gjennom NOKUTs rolle som kvalitetspådriver
- Vektlegge den kontinuerlige videreutvikling av kvalitetssikringssystemet ved alle institusjonene, med særlig blikk på å styrke evnen til å håndtere avvik (til å avdekke systematisk kvalitetssvikt og iverksette effektive tiltak).

8. Viktigste utfordringene nasjonalt for å løfte kvaliteten i norsk høyere utdanning

Vi vil trekke frem fem utfordringer for kvaliteten i norsk høyere utdanning. De to første gjelder særskilt for kunstutdanningene, de øvrige gjelder sektoren som helhet.

Arbeidsdeling og koordinering

Strukturendringene i norsk høyere utdanning har hatt som formål å skape robuste fagmiljøer og sikre større samordning av overlappende studietilbud. Innen kunstutdanning kan ikke dette løses strukturelt, men gjennom systematisk og forpliktende samarbeid rundt arbeidsdeling og koordinering. (se mer utfyllende kommentar under punkt 3)

Finansiering av kunstnerisk utviklingsarbeid

Tilgang på ekstern finansiering av kunstnerisk utviklingsarbeid er en vesentlig faktor for videreutvikling av kvalitet i kunstutdanningene. Selv om opprettelsen av Program for kunstnerisk utviklingsarbeid (PKU) har bidratt i positiv retning, gjenstår mye før kunstfeltet kan sidestilles med vitenskapelig forskning hva gjelder finansiering av større, langsiktige utviklingsprosjekter.

Verken prosjektmidler eller stipendiatstillinger står i forhold til antall tilsatte på grunnlag av kunstnerisk kompetanse i sektoren. Dette er en reell hindring i arbeidet med å sikre god sammenheng mellom kunnskapsutvikling og undervisning.

Manglende samspill med grunnopplæringen

Det er tankevekkende at en vesentlig del av rekruttering til NMHs studier skjer fra private institusjoner som Toneheim folkehøgskole og Barrat Dues musikkintitutt. Det er også tankevekkende at elever ved den videregående skoles musikk-, dans- og dramalinjer ikke utmerker seg ved opptak til høyere musikkutdanning. Tvert imot, påfallende mange av NMHs studenter oppgir å ha valgt studieforberedende linje for å få tilstrekkelig tid til egenøving.

Det gir også grunn til bekymring at grunnopplæringen generelt, og den videregående skole spesielt, har få formelle arenaer for samhandling med høyere utdanning. Gitt at de fleste av våre studenter har bakgrunn fra den norske skolen, og at mange av dem helt eller delvis vil ha skolen som fremtidig yrkesarena, er denne mangelen på samhandling urovekkende.

Årsakene synes å være både kulturelle og strukturelle. Vi ber departementet bidra til å styrke en arena for forpliktende samhandling der grunnopplæring og høyere utdanning kan utveksle strategier for å oppnå felles mål

Kvalitetssikring av opptak

Noen av utfordringene med lav gjennomføring og høyt frafall i høyere utdanning kan spores tilbake til svakheter i opptaket. Opptak til høyere utdanning bør derfor bli mer målrettet.

Høyere musikkutdanning har betydelig erfaring med kombinasjonen av praktiske/teoretiske prøver, motivasjonsbrev og intervju som spesialiserte og treffsikre prosedyrer for opptak. Erfaringen er dels basert på høye søkertall, dels på behovet for å sikre et tilstrekkelig kunnskaps- og ferdighetsnivå ved inntak.

Fleksibilitet i ansettelse

NMH bruker åremålsstillinger, bistillinger og deltidsstillinger strategisk til å bygge opp sterke fagmiljøer. Etter vår erfaring gir åremålsperioder på 4 eller 6 år både ansatte og institusjonen forutsigbarhet og tilstrekkelig langsiktighet. Perioden synes dessuten å samsvare med en klar tendens i arbeidslivet om større mobilitet og et mer fleksibelt arbeidsmarked.

Vi mener ikke dermed at åremål eller annen lovlig midlertidighet bør være den normale tilsetningsformen i UH-sektoren. Men det er nødvendig å drøfte mulige sammenhenger mellom lav utdanningskvalitet og et lovverk preget av rettigheter og stillingsvern.

9. Synspunkter på departementets styring og virkemidler

Vi er alt i alt fornøyde med departementets virkemidler for styring av sektoren. Vi opplever for NMHs vedkommende en god forståelse for de særtrekk institusjonen har, og en anerkjennelse av kvaliteten i vår virksomhet. Våre tillater oss likevel å fremme forslag til hvordan denne styringen kan brukes enda mer målrettet til utviklingen av kvaliteten i sektoren.

Forslagene handler i all hovedsak om dette:

- Dreining fra detaljstyring til insentiver
- Økt nasjonal konkurranse basert på kvalitet
- Mer diversitet og spesifisitet i krav og insentiver

Det er grunn til å advare mot en utvikling i retning av forskrifter som legger for stor vekt på detaljstyring det være seg fra departementet selv eller fra NOKUT. Det må heller legges vekt på klare kvalitetsmål enn detaljerte angivelser på hvordan virksomheten skal organiseres.

I høringsuttalelsen til Rapport om finansiering av universiteter og høyskoler fremmet vi forslag om økt bruk av nasjonal konkurranse. Forslagene handlet blant annet om tildeling av nye studieplasser og tilgang til ordninger som SFU/SFF. Vi mener dette er innspill som i stor grad er aktuelle også i denne sammenheng, og som vil bidra på en effektiv måte til å forbedre kvaliteten i høyere utdanning [utdypning/argumentasjon]

Vi vil også peke på behovet for justeringer av dagens rapportering- og målstruktur. Strukturen oppleves som ensrettet og byråkratisk, og tjener i liten grad som strategisk verktøy for styrets arbeid. [ev utdypende argumentasjon] Vi foreslår å supplere/erstatte deler av dagens ordning med mer fag- og institusjonsspesifikke forventninger/krav, og knytte oppnåelsen av disse opp mot reelle insentiver.

Vi vil oppfordre departementet til å opprettholde dagens ordning med etatsstyringsmøter og den generelle adgangen til direkte kontakt mellom departementet og institusjonen. Vi er også tilfreds med innretningen av den årlige tilbakemeldingen fra departementet

10. Behov for justering i nasjonale rammevilkår, lover og forskrifter

NMH ser ikke behov for endringer i nasjonale rammevilkår utover det som allerede er foreslått. Vi vil likevel peke på behovet for rammevilkår som verner om institusjonenes autonomi, og som gir institusjonene handlingsrom til å gjøre de strategiske prioriteringer som er nødvendige for å utvikle og opprettholde høy kvalitet.

Det er også grunn til å verne om bestemmelser i Tjenestemannsloven (fremtidig Lov om statens ansatte) som regulerer ansettelser til kombinerte forsknings- og undervisningsstillinger, herunder adgangen til å bruke åremål for ledere og når kunstnerisk kompetanse inngår som grunnlag for stillingen.

Det er videre grunn til å peke på at lovens bestemmelser for stillingsvern og fortrinnsrett ikke nødvendigvis fremmer ambisjonen om økt utdanningskvalitet. En spesialisert institusjon som NMH har behov for å bygge opp en helt spesiell portefølje av kompetanser. Det følger av kunstfagenes dynamikk at denne kompetansen er i kontinuerlig endring. Skal vi sikre relevante utdanninger for våre studenter, må vi sikre at de mest relevante aktørene i musikklivet rekrutteres inn til undervisningsstillinger. Vi må samtidig sikre at disse aktørene forblir relevante og i nær kontakt med praksisfeltet. Det er vår overbevisning at disse hensynene best ivaretas gjennom et lovverk som regulerer fleksibilitet og åpner for en større mangfold av tidsavgrensede tilsetningsformer.